

กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย : ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง Transnational Human Trafficking Processes in Thailand: Thailand is the Original Country

พัทธกร ศาสนะสุพินธ์ (Pattakorn Sasanasuphin) * ดร.ดุษฎี อายุวัฒน์ (Dr.Dusadee Ayuwat) **
ดร.มณีมัย ทองอยู่ (Dr.Maneimai Thongyu) ***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทย จำนวน 12 คน และนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ จำนวน 6 คน รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับบุคลากรที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์จนได้ข้อสรุป ผลการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยที่ศึกษา ตกเป็นเหยื่อระหว่างย้ายถิ่นข้ามชาติโดยถูกชักชวนและหลอกลวงให้เดินทางไปทำงานประเทศปลายทางหรือภูมิภาคอื่นในประเทศไทย และถูกแสวงหาประโยชน์โดยการขูดรีดค่าเดินทาง ส่วนผู้ที่ติดสิ่งเสพติดถูกชักชวนและหลอกลวงให้เสพสิ่งเสพติดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้ที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย มักถูกหลอกลวงให้เดินทางโดยใช้เอกสารเดินทางปลอมและเอกสารที่มีระยะเวลาอนุญาตพำนักจำกัดและมักถูกขูดรีดค่าเอกสารเดินทางดังกล่าว ส่วนผู้ที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ มักถูกลักพาตัว ในลักษณะถูกวางยาสลบในอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งเสพติด ผู้ที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติด และถูกลักหรือถูกข่มขู่บังคับเอาเงิน/ทรัพย์สินติดตัว เมื่อถึงประเทศปลายทางถูกนายจ้างซื้อไว้ทำงาน ถูกนายจ้างข่มขู่ มีบางส่วนถูกทำร้ายร่างกายและถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ทำงาน และมักถูกแสวงหาประโยชน์โดยถูกขูดรีดค่าหัว ผู้ที่ทำงานด้านเพศถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี มีบางส่วนถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผู้ที่เป็นแรงงานมักถูกนายจ้างเอาเปรียบค่าจ้าง โดยถูกจัดให้ทำงานเกินกำหนดเวลาหรือจัดให้ทำงานควบกับงานอื่นที่ไม่มีในข้อตกลงหรือสัญญา โดยไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มเติม ส่วนผู้ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงมักถูกบังคับใช้แรงงาน โดยทารุณกดขี่ ถูกข่มขู่และถูกทำร้ายร่างกาย เพื่อบังคับให้ทำงานหนักโดยไม่มีเวลาพักผ่อน ไม่ได้รับค่าจ้างแรงงาน และแม่เจ็บป่วยก็ตาม

* นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

This article aimed to study the processes of transnational human trafficking in Thailand as the original country. The study had been conducted by the qualitative approach and applied the in-depth interview with 12 of Thai migrants who were victimized and 6 of human traffickers. In addition, the semi-structure interview was used with 12 persons who were the anti-transnational human trafficking in Thailand. Data analysis had been done by using the data processing, data categorizing, and the relation scheme synthesizing. The results found that Thai victimized migrants had become human trafficking victims during their migration. They were persuaded and deceived to work in the destination countries or some regions of Thailand. They were also exploited by extorting travel fees, for drug addicted victims, they were allured and deluded to have free drugs. The legal transnational victimized migrants were deceived to travel by fraudulent passport and restricted duration documents and threatened. For the unwilling victimized migrants, they always were kidnapped by applying anesthetic in food, beverages or drugs. The addicts usually were enticed by the drugs, kidnapped or menaced to take money / assets. When the migrants arrived at the terminal country they were bought by the employers and endangered. Some were attacked and hold to work and often utilized. The sex workers were exploited for whoredom. Some workers were forced to work as prostitutes without pay. The employers usually took advantages of the labours by giving excess working hours and extra jobs without extra pays. Labours who worked in fishery business were threatened, abused, and cruelly forced to work without additional pay and vacation, even when they were sick.

คำสำคัญ: ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทย การค้ามนุษย์ข้ามชาติ กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

Key Words: Thai transnational victimized migrant, Transnational human trafficking, Transnational human trafficking processes

บทนำ

การย้ายถิ่นข้ามชาติ เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าไปเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ส่งผลให้สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยมีความรุนแรง จนรัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อบังคับใช้ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย แต่สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางยังรุนแรง

และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น และมีการขยายตัวของปัญหา รวมทั้งพัฒนารูปแบบและกระบวนการอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จาก รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2553 [1] ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จัดกลุ่มให้ประเทศไทยโดยลดระดับจากระดับ 2 (Tier 2) เป็นระดับ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) เพราะเห็นว่า ประเทศไทยยังเป็นทั้งประเทศต้นทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี คนไทย

ที่ถูกนำไปค้าในต่างประเทศและถูกส่งตัวกลับประเทศไทยโดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลส่วนใหญ่ถูกนำไปค้าที่ประเทศบาหลีเรน มาเลเซีย และสิงคโปร์ มีแรงงานชายไทยฝีมือต่ำในไต้หวัน มาเลเซีย เกาหลีใต้ อิสราเอล และประเทศในอ่าวเปอร์เซีย ถูกบังคับใช้แรงงานและเป็นแรงงานขี้ดหนี้ ส่วนผู้หญิงและเด็กถูกค้าเพื่อธุรกิจทางเพศและการบังคับค้าประเวณี ซึ่งรัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ แม้จะนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาบังคับใช้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2551 และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อณรงค์เพิ่มจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ก็ตาม แต่การแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ขี้ดหนี้และการบังคับค้าประเวณี ยังไม่มีความคืบหน้าเพียงพอทำให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติยังรุนแรงอยู่ ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมามักศึกษาจากแรงงานที่ย้ายถิ่นข้ามชาติ แต่การศึกษาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ยังไม่ชัดเจนนัก จึงอาจทำให้มีข้อจำกัดในการสร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหา

ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง โดยศึกษาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติและนักค้ามนุษย์ข้ามชาติที่อยู่ในปรากฏการณ์โดยตรง รวมทั้งศึกษาจากบุคลากรที่มีหน้าที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ที่เป็นผู้ที่สัมผัสและมีประสบการณ์กับปรากฏการณ์ ซึ่งจะช่วยให้สะท้อนภาพของกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยบทความนี้ให้ความสำคัญกับลักษณะที่เหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำในลักษณะต่างๆ ทั้งการจัดหา การซื้อ การขาย การจำหน่าย การขนส่ง (การพามาจาก) การส่งต่อ (การส่งไปยังที่ใด) การหน่วงเหนี่ยวกักขัง การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลใด และถูกควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการข่มขู่ การใช้กำลังบังคับ การลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอ

ลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยการให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล รวมทั้งถูกแสวงหาประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนเป็นทาสหรือเสมือนการเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การใช้แรงงานโดยทารุณกดขี่ การเอาเปรียบค่าจ้างแรงงานหรือการเอาเปรียบในทางแรงงาน ประการอื่น การกระทำอื่นใดที่ไร้คุณธรรม การบังคับต้อวียะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ตามกรอบพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) [2] และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 [3]

วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล ผู้ให้ข้อมูลมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย

1) ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคน

ไทย ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ถูกช่วยเหลือเข้ามาอยู่ตามบ้านพัก/สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวม 3 แห่ง ได้แก่ บ้านพักเกร็ดตระการ บ้านชายพุ่มธานี และบ้านนารีสวัสดิ์ และถูกช่วยเหลืออยู่ในกองบังคับการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชน และสตรี ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 ถึง 31 ตุลาคม 2552 ที่ยินดีจะให้ข้อมูลในเชิงลึก และผ่านการประเมินจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาว่าสามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 12 คน ซึ่งจำแนกเป็นเหยื่อในคดีทางเพศ 7 คน (เพศหญิง) และในคดีทางแรงงาน 5 คน (เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 1 คน) และ 2) นักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ถูกกล่าวหาหรือถูกศาลพิพากษาตัดสินว่ากระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ 3 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางคลองเปรม เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และทัณฑสถานหญิงกลาง ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ถึง 31 ธันวาคม 2552 ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 6 คน ซึ่งจำแนกออกเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาในคดีทางเพศ 3 คน (เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 1 คน) และในคดีทางแรงงาน 3 คน (เพศชาย) กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง 5 คน เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4 คน เจ้าหน้าที่สังกัดกองคุ้มครองผลประโยชน์ของแรงงานไทยในต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ 2 คน และบุคลากรขององค์กรเอกชนจากมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยอีก 1 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวทางสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ตามแนวทาง

สัมภาษณ์ชุดที่ 1 ที่ประกอบด้วยประเด็นภูมิหลังผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และลักษณะหรือวิธีการที่ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำ ควบคุมและแสวงหาประโยชน์ และชุดที่ 2 ที่ประกอบด้วยประเด็นภูมิหลังนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ และลักษณะหรือวิธีการที่นักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำ ควบคุมและแสวงหาประโยชน์จากผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ตามลำดับ อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มเฉพาะจึงใช้การสัมภาษณ์ต่อเนื่องถึงสามครั้งต่อรายจึงได้ข้อมูลครบถ้วน และได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากจดบันทึกขณะสัมภาษณ์แต่ละครั้งไปอ่านให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักฟัง เพื่อเปิดโอกาสให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง และยังสามารถคำพูดโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลในบางประเด็นที่สำคัญไว้ในผลการวิจัย [4] ส่วนการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตามแนวทางสัมภาษณ์ชุดที่ 3 ที่ประกอบด้วยประเด็นภูมิหลังผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ นักค้ามนุษย์ข้ามชาติ และรูปแบบการดำเนินงานของกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่สำคัญในประเทศไทย

ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระหว่างเก็บข้อมูลและหลังเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลตามเทคนิคสามเส้า ด้วยวิธีการตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน โดยใช้แนวทางสัมภาษณ์แบบเดียวกันแต่ต่างเวลากัน และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่มาจากหลายกลุ่ม [5] ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์จนได้ข้อสรุป [6]

ผลการวิจัย

ในรายงานผลการวิจัยนี้จะเรียกผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยในการศึกษาครั้งนี้

ว่า เขื่อ ส่วนนักค้ามนุษย์ข้ามชาติจะเรียกว่า นักค้า โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ภูมิหลังเขื่อ พบว่า เขื่อด้านเพศที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเขื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติเป็นเด็กและเยาวชน (อายุไม่ถึง 20 ปี) มีจำนวนปีศึกษาในสถานศึกษาต่ำสุด 6 ปี และสูงสุด 12 ปี มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและเป็นพนักงานในร้านอาหารที่ทำให้มีรายได้น้อยและไม่แน่นอนจากการรับค่าจ้างเป็นครั้งคราวและรายวัน ส่วนเขื่อด้านแรงงาน เป็นผู้ใหญ่ (อายุ 20 ปีขึ้นไป) มีจำนวนปีศึกษาในสถานศึกษาต่ำสุด 4 ปี และสูงสุด 8 ปี มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและเป็นกรรมกรก่อสร้างที่ทำให้มีรายได้น้อยและไม่แน่นอนจากการรับค่าจ้างเป็นครั้งคราวและรายวัน มีบางส่วนมีอาชีพทำนาและเป็นแม่บ้านที่ทำให้มีรายได้ไม่แน่ชัด และมีบางส่วนว่างงานไม่มีรายได้ เขื่อส่วนใหญ่ไม่เคยย้ายถิ่นมาข้ามชาติมาก่อน แต่มีบางส่วนที่เคยย้ายถิ่นข้ามชาติไปทำงานต่างประเทศ เขื่อที่เป็นผู้ใหญ่มักผ่านการหย่าร้าง ส่วนเขื่อที่เป็นเด็กและเยาวชนมักมีปัญหาครอบครัวจากการที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน เขื่อมักมีลักษณะนิสัยเป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยตนเอง โดยไม่แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งที่นำเขื่อถือ และมีเขื่อส่วนหนึ่งติดสิ่งเสพติด (สุราหรือยาบ้า) จึงทำให้ถูกนักค้าชักชวนและหลอกลวงได้ง่าย

ภูมิหลังนักค้า พบว่า นักค้ามีทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ ส่วนใหญ่ถูกดำเนินคดีในข้อหาเป็นธุระจัดหาและนำพาคนไทยออกนอกราชอาณาจักรไทยโดยผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 และ 320 ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 60,000 ถึง 300,000 บาท แต่มีนักค้าบางส่วนถูกดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมเขื่อให้ทำงานกับนายจ้าง ซึ่งต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 6 ปี ถึง 12 ปี และปรับตั้งแต่ 120,000 ถึง 240,000 บาท (แต่หากเขื่ออายุไม่เกิน 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุก

ตั้งแต่ 8 ปี ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 160,000 ถึง 300,000 บาท) นักค้าส่วนหนึ่งถูกศาลตัดสินพิพากษาให้ต้องโทษจำคุก 39 ปี 10 ปี และ 7 ปี ตามลำดับ และมีอีกส่วนหนึ่งอยู่ระหว่างรอศาลตัดสิน นักค้ามักรับรู้ว่าเป็นผู้ที่ช่วยเหลือเขื่อให้ได้งานทำและมีรายได้ส่งกลับถิ่นเดิม ไม่คิดว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิดที่แสวงหาประโยชน์จากเขื่อแต่อย่างใด

กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยครอบคลุมลักษณะหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เขื่อถูกนักค้ากระทำ ควบคุม และแสวงหาประโยชน์ โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

- ลักษณะที่เขื่อถูกนักค้ากระทำ พบว่า เขื่อส่วนใหญ่ถูกนักค้ากระทำให้ออกจากถิ่นเดิมโดยการจัดหา ในลักษณะถูกนักค้าที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ชักชวนไปทำงานประเทศปลายทาง ซึ่งนายหน้าค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เข้าถึงและชักชวนเขื่อ โดยการออกไปแสวงหาและชักชวนเขื่อตามสถานที่ทำงานของเขื่อหรือตามสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ เช่น ร้านเสริมสวย หรือร้านอาหารหรือสถานบริการ แต่มีนายหน้าค้ามนุษย์บางส่วนใช้การบอกต่อข้อมูลความต้องการแรงงานต่างชาติของนายจ้างเพื่อรอให้เขื่อเข้ามาหา โดยอาศัยการบอกต่อจากผู้ที่เคยย้ายถิ่นข้ามชาติหรือผู้ที่เคยตกเป็นเขื่อหรือนักค้าอื่น หรือความสัมพันธ์ทางสังคมกับเขื่อในลักษณะต่าง ๆ เช่น ญาติ หรือเพื่อน หรือการประกอบอาชีพตามสถานที่เสี่ยงที่ทำให้เข้าถึงเขื่อได้ง่าย ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของนักค้ามนุษย์ข้ามชาติที่แสวงหาประโยชน์จากเขื่อในด้านเพศ อายุ 60 ปี

“คนที่เขาแนะนำเด็กมาให้ผม เขาเป็นคนแถวบ้านเด็กนั่นแหละ เขารู้ว่าผมพาคนไปญี่ปุ่นได้จากพวกผู้หญิงไทยที่กลับมาจากญี่ปุ่น”

ส่วนเขื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติที่ไม่ติดสิ่งเสพติด เขื่อด้านเพศมักถูกนักค้าชักชวนไปทำงานในโรงงานหรือนวดแผนไทย (สปา) ในภูมิภาคอื่นของไทย (โดยเฉพาะจังหวัดทางภาคใต้) ส่วนเขื่อที่

ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงมักถูกชักชวนไปทำงานเป็นคนประจำเรือประมงในเขตน่านน้ำไทย แต่มักถูกนำไปทำงานและตกเป็นเหยื่อในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือประเทศติมอร์-เลสเต ส่วนเหยื่อที่ติดสิ่งเสพติด (สุราหรือยาบ้า) มักถูกนักค้าชักชวนให้เสพติดสิ่งเสพติด โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย นักค้าใช้การเฝ้าสังเกตลักษณะท่าทางของเหยื่อและการประกอบอาชีพตามสถานที่เสี่ยงหรือสถานที่ที่เป็นสาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง ร้านอาหารหรือร้านคาราโอเกะ หรือร้านเกมส์อินเทอร์เน็ต ที่ทำให้เข้าถึงเหยื่อได้ง่าย ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนไทยที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง อายุ 53 ปี

“ทุกวันหลังเลิกงานลูกก็ตั้งวงกินเหล้าชากับเพื่อนทุกวันอยู่แล้ว แต่วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ไม่ทำงาน ลูกไปเยี่ยมน้องสาวที่อำเภอมหาชัย สมุทรสาคร และกินเหล้ากันมานิดหน่อย ขากลับเดินผ่านสวนสาธารณะไม่รู้จักชื่อ มีชาย 2 คน แต่งตัวดีมีรถยนต์จอดอยู่ข้าง ๆ เข้ามาพูดตีถามโน้นถามนี้และชวนเลี้ยงเหล้า ก็คิดว่ามันแต่งตัวดีก็เลยกินด้วย และเริ่มมีหัวมารู้ตัวอีกทีก็ถูกขังอยู่ใต้ท้องเรือประมงพร้อมกับคนอื่นหลายคนแล้ว”

เหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย มักถูกนำพาตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย โดยใช้เอกสารเดินทางที่นักค้ามนุษย์ข้ามชาติจัดหามาให้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารเดินทางที่ทำให้เหยื่อมีสถานภาพผิดกฎหมายภายหลัง ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกขายต่อเป็นทอด ๆ และมักถูกจัดให้พำนักชั่วคราว (มีเหยื่อบางส่วนถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง) ก่อนที่จะถูกนำพาออกจากประเทศไทยเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติหรือทางทะเล โดยไม่มีการดำเนินเอกสารเดินทาง เหยื่อในด่านพรมมักถูกขายต่อให้นักค้าตามจังหวัดทางภาคใต้ของไทยและมักถูกลักพาตัวโดยถูกวางยาสลบ โดยการว่าจ้างเรือรับจ้างข้ามแม่น้ำสุโขงไกล (อำเภอสุโขงไกล จังหวัดนราธิวาส) เข้าประเทศปลายทาง ส่วนเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงมักถูกขายต่อให้นักค้าตามจังหวัดที่ติดกับ

ทะเล เช่น อำเภอมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร หรือจังหวัดสมุทรปราการ และมักถูกนำออกจากประเทศไทยโดยนำเรือที่ติดธงชาติไทยมารับตัวเหยื่อตามชุมชนที่ติดกับทะเลไปส่งให้กับเรือประมงของนายจ้างเมื่อพ้นเขตน่านน้ำของไทย

เหยื่อมักถูกนายจ้างซื้อไว้ทำงานและแสวงหาประโยชน์ ในลักษณะที่นายจ้างต้องจ่ายค่าหัวให้แก่นายหน้าค้ามนุษย์ ซึ่งทำให้เหยื่อตกเป็นสมบัติของนายจ้างเหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายมักมีราคาค่าหัวขึ้นอยู่กับความยุ่งยากในการนำเหยื่อเข้าประเทศปลายทาง เช่น เหยื่อในด่านพรมในประเทศญี่ปุ่นมีราคาค่าหัว ๆ ละประมาณ 400,000 – 500,000 บาท (แต่เหยื่อตกเป็นหนี้นายจ้างประมาณ 1,300,000 – 1,500,000 บาท) แต่มีนายหน้าค้ามนุษย์เหยื่อในด่านพรมบางส่วนเป็นนายจ้างเอง ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ เหยื่อในด่านพรมก็มีราคาค่าหัว ๆ ละประมาณ 20,000 บาท และมักถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังในอาคารสูงหลายสิบชั้น (คอนโดมิเนียม หรือโรงแรม) และมีนักค้าควบคุมเหยื่อไปขายบริการทางเพศตามโรงแรม และมีเหยื่อบางส่วนที่ถูกบังคับขายบริการทางเพศในช่องโสเภณี ส่วนเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง มักมีราคาค่าหัว ๆ ละประมาณ 10,000 – 15,000 บาท แต่หากเหยื่อมีร่างกายแข็งแรง ราคาค่าหัวจะสูงขึ้นเนื่องจากเหยื่อต้องถูกส่งไปทำงานประมงในทะเลน้ำลึก (ประเทศติมอร์-เลสเต หรืออินโดนีเซีย)

- วิธีการที่เหยื่อถูกนักค้าควบคุม เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนักค้าควบคุมให้ออกจากถิ่นเดิมโดยวิธีการหลอกลวง ในลักษณะถูกนายหน้าค้ามนุษย์ให้ข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ได้อยู่จริงเกี่ยวกับประเภทงาน ลักษณะหรือเงื่อนไขการทำงาน และสภาพการทำงานในประเทศปลายทางหรือในภูมิภาคอื่นในประเทศไทย ซึ่งมักจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนค่าจ้างที่จะได้รับที่สูงกว่าในถิ่นเดิม สภาพการทำงานที่ไม่หนัก และมีเวลาพักผ่อน นายหน้าค้ามนุษย์มักอ้างความรู้และประสบการณ์ช่วยผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติและการรับรองความปลอดภัยในการเดินทาง รวมทั้ง

การอ้างการได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีนายหน้าค้ามนุษย์ที่เป็นบริษัทจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศ ส่วนเหยื่อที่ติดสิ่งเสพติด (สุรา หรือยาบ้า) มักถูกนักค้าชักชวนและหลอกลวงให้เสพสิ่งเสพติดสุรา และยาบ้า ในลักษณะถูกนักค้าหลอกลวงจัดหาสิ่งเสพติดให้เสพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

เหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย มักถูกนักค้าหลอกลวงให้เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยใช้เอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในภายหลัง ในลักษณะเอกสารเดินทางปลอมที่เป็นของบุคคลอื่นที่มีหน้าตาคล้ายคลึงกับเหยื่อ หรือเอกสารเดินทางที่มีรายละเอียดข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง และในลักษณะเอกสารเดินทางที่มีระยะเวลาอนุญาตจำกัดในการพำนักในประเทศปลายทาง ในหลายลักษณะ เช่น เอกสารที่อนุญาตให้เหยื่อเดินทางและพำนักในประเทศปลายทางได้เป็นการชั่วคราวเพื่อท่องเที่ยว หรือเพื่อรอเดินทาง (Shore Pass) ซึ่งเหยื่อมักทราบว่าจะเอกสารเดินทางที่นักค้าจัดหามาให้ดังกล่าวเป็นเอกสารที่ไม่ถูกต้องและไม่อาจได้สถานภาพที่ถูกกฎหมายในประเทศปลายทางอย่างถาวร แต่เหยื่อมักไม่ทราบรายละเอียดของเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตในเอกสารและไม่ทราบผลที่จะเกิดขึ้นจากการพำนักเกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต ทำให้ถูกนักค้าหลอกลวงได้ง่าย ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อในด้านเพศ อายุ 35 ปี

“ป้าคนที่พาฉันกับเพื่อนเข้าประเทศญี่ปุ่น สอนฉันกับเพื่อนให้พูดภาษาญี่ปุ่นเพื่อไว้พูดกับ ตม.ญี่ปุ่น ตอนที่พักอยู่สวีเดน แพลเป็นไทยได้ว่าเราติดธุระสำคัญมาไม่ทันเครื่องกลับ ขอพักชั่วคราวเพื่อรอเครื่องบินเที่ยวถัดไป ซึ่งตอนพูดนั้นป้ายืนอยู่ข้างๆ คอยตอบตม.ญี่ปุ่นแทนเราหลายเรื่อง พอเขาอนุญาตป้าก็บอกฉันกับเพื่อนว่าเข้าได้แล้ว ฉันกับเพื่อนก็ถามว่าได้กี่วัน ป้าบอกว่าอยู่ได้ตลอด ทำงานได้ ไม่ผิดกฎหมาย ฉันก็งั้น ๆ อยู่ เพราะเราขอพักรอเครื่องบินเที่ยวถัดไป แต่ทำไมเขาให้เราอยู่ได้ตลอด และป้าก็พาเราเดินหลบออกจากสนามบิน”

มีเหยื่อในประเทศปลายทางบางประเทศ เช่น ประเทศลิเบีย ถูกนักค้าที่เป็นนายหน้าและนายจ้างหลอกลวงจะดำเนินเอกสารเดินทางออกจากประเทศปลายทางตามที่กฎหมายในประเทศปลายทางกำหนด แต่เมื่อครบกำหนดสัญญาจ้างงานหรือนายจ้างไม่ต้องการแรงงานต่างชาติ นักค้าดังกล่าวกลับไม่ดำเนินการเอกสารเดินทางออกจากประเทศปลายทางให้แก่เหยื่อ ทำให้เหยื่อไม่สามารถเดินทางออกจากประเทศปลายทางได้ และมีสถานภาพที่ผิดกฎหมาย

ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ มักถูกลักพาตัวเข้าประเทศปลายทาง ในลักษณะถูกหลอกลวงให้รับประทานอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งเสพติดที่มีส่วนผสมของยาเสพติด แต่เหยื่อที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติด ในลักษณะที่ถูกนักค้าจัดหาสิ่งเสพติดให้ได้เสพตลอดการเดินทาง ก่อนที่จะถูกหลอกลวงเดินทางเข้าประเทศปลายทางเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น ท่องเที่ยว หรือเป็นเพื่อนเดินทาง

เหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ส่วนใหญ่ถูกนายจ้างควบคุมโดยการข่มขู่ จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐประเทศประเทศปลายทางจับกุมตัว เนื่องจากเหยื่อมีสถานภาพที่ผิดกฎหมาย และข่มขู่จะทำร้ายร่างกาย เหยื่อที่มีเอกสารเดินทางติดตัว มักถูกนายจ้างหลอกลวงยึดเอกสารเดินทางนั้น โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ เช่น เพื่อแสดงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ ที่เป็นเหยื่อในด้านเพศมักถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ทำงาน และมักถูกข่มขู่โดยอ้างว่าเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่เป็นคนของนายจ้าง และมีเหยื่อบางส่วนถูกข่มขู่จะทำร้ายร่างกายและเอาชีวิต ดังจะเห็นได้จากคำให้ สัมภาษณ์ของเหยื่อในด้านเพศ อายุ 17 ปี

“หนูกับเพื่อนถูกยาดาวหลอกลวงยาเสพติด ในกับข้าวและน้ำที่ยาดาวให้คนขับรถซื้อมาให้ หนูไม่รู้ตัว มาพื้นที่หนูกับเพื่อนก็มาโผล่ในห้องโถง เห็นผู้หญิงไทย 5 คนนั่งอยู่ เขาถามหนูว่าถูกยาดาวหลอกลวงเหมือนกันใช่ไหม หนูบอกว่าใช่ สอบถามเขาจึงรู้ว่าหนูกับเพื่อนถูกหลอกลวงมาขายตัวที่ประเทศ

มาเลเซีย และห้องที่อยู่ก็อยู่บนคอนโดชั้น 14 จากนั้น มีผู้หญิงไทยชื่อโยโยซึ่งเป็นคนคุมที่นี่ เดินมาขู่ว่าตำรวจ เป็นคนของบริษัทจ้างไว้ ไม่ให้หลบหนี และยังคงบอก อีกว่าต้องทำงานให้ครบ 3 ปี ถึงจะกลับบ้านได้ พอถึง ตอนเย็นอาโก้มาเปิดลิ้นชักห้องพาดูกับเพื่อนและผู้หญิงไทยอีกคนหนึ่งขึ้นรถยนต์ขับไปให้แขกเลือกตามโรงแรม”

เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง ส่วนใหญ่ถูกนักค้า (ไต่กัง ช่างเครื่อง และคนงานเช่นเดียวกับเหยื่อ ซึ่งมักจะเป็นคนพม่า ที่ทำงานกับนายจ้างมานาน จนนายจ้างไว้ใจ) ควบคุมด้วยวิธีการที่รุนแรง ซึ่งมักถูกข่มขู่จะทำร้ายร่างกายและเอาชีวิต มีเหยื่อบางส่วนถูกข่มขู่โดยการเอาชีวิตคนงานอื่นให้เห็น และมีเหยื่อบางส่วนถูกทำร้ายร่างกาย ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง อายุ 26 ปี

“ผมถูกทำร้ายหลายครั้ง เพราะพยายามจะหลบหนี ครั้งแรก ไต่กังให้ผู้คุมคนงาน 3 คน ซึ่งเป็นคนงานพม่าที่อยู่กับเรือมานาน ช่วยกันจับผม คนหนึ่งเตะเข้าที่ปลายคางผมสุดแรง ครั้งต่อมา ไต่กังแก๊งปล่อยสายหัวทุ่นอวนให้หลุดมารัดแขนขาผมจนเนื้อฉีกขาดเป็นแผลเป็น ผมเลยเป็นไข้เพราะปวดแขนทำงานไม่ได้เลยถูกผู้คุมคนงานกับลูกน้องช่วยกันจับและเอาปากปลาอินทรียัดกรีดหน้าผมจนเป็นแผลเป็นครั้งสุดท้ายถูกผู้คุมคนงานตีด้วยไม้หน้าสามจนขาผมอีกเส็บซ้ายใน เลยตัดสินใจหนีไปตายเอาดาบหน้าดีกว่า โดตเรือหนีพร้อมขโมยเสื้อชูชีพไปด้วย ไม่เห็นฝั่งเลย ลอยคออยู่ 8 ชั่วโมง จนเกือบจะจมน้ำ แต่โชคดีลอยมาขึ้นฝั่งที่ประเทศติมอร์-เลสเต”

เหยื่อมักถูกส่งต่อให้เรือประมงลำอื่นของนายจ้างหรือถูกขายต่อให้นายจ้างอื่นกลางทะเล และไม่ถูกนำไปขึ้นฝั่งประเทศไทย แต่มักจะถูกนำไปขึ้นฝั่งที่ต่างประเทศหรือถูกนำไปทิ้งไว้ตามเกาะต่าง ๆ หรือฝากไว้กับเรือประมงลำอื่นของนายจ้าง แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังเมื่อขึ้นฝั่งไทยเพื่อรอทำงานต่อหรือถูกขายต่อให้นายจ้างหรือเรือประมงลำอื่น นายจ้างส่วนใหญ่มักใช้การมีเรือประมงหลายลำเพื่อสับเปลี่ยน

หมุนเวียนให้เหยื่อทำงาน และใช้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม

- ลักษณะที่เหยื่อถูกนักค้าแสวงหาประโยชน์เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนายหน้าค้ามนุษย์ขูดรีด ในลักษณะเหยื่อต้องสูญเสียทรัพย์สินหรือตกเป็นหนี้สินค่าเดินทางเกินกว่าที่จ่ายไปจริงหลายเท่าตัวและค่าใช้จ่ายในการเดินทางโดยใช้เอกสารเดินทางที่ทำให้เหยื่อมีสถานภาพผิดกฎหมายในภายหลังที่นายหน้าค้ามนุษย์ดำเนินการหรือจัดทามาให้ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อในด้านเพศ อายุ 35 ปี

“ป่าให้ฉันกับเพื่อนอีกคนหนึ่งเซ็นชื่อในใบกู้ยืมเป็นหนี้ป่าคนละ 350,000 บาท และป่าเขาก็บอกกับฉันและเพื่อนว่าไปถึงญี่ปุ่นแล้วได้ทำงานค่อยทยอยส่งคืนใช้หนี้ให้ป่า แต่พอหนูไปถึงร้านคาราโอเกะที่ทำงาน เจ้าของร้านซึ่งเป็นคนไทยด้วยกันแต่ได้สามัคคีญี่ปุ่นเห็นเขาบอกว่าเป็นยาภูเขา บอกฉันกับเพื่อนว่าจะต้องทำงานรับแขกใช้หนี้เจ้าของร้าน 450 ใบ ตอนนั้นใบละ 3,500 บาทไทย รวมแล้วประมาณ 1,500,000 บาท เพราะเขาบอกว่าป่าเอาเงินค่าตัวฉันกับเพื่อนไปแล้ว เลยเป็นหนี้สองทาง”

ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกนักค้าลักหรือข่มขู่บังคับเอาเงิน/ทรัพย์สินติดตัว

ระหว่างทำงานและพำนักในประเทศปลายทาง เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนายจ้างขูดรีดค่าหัว ในลักษณะที่เหยื่อต้องตกเป็นหนี้สินค่าหัวนายจ้างเกินกว่าที่จ่ายไปจริงหลายเท่าตัว ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ มักถูกนายจ้างกำหนดจำนวนค่าหัวขึ้นมาจากตัวเอง ซึ่งมักเป็นจำนวนที่สูง เพื่อให้เหยื่อไม่สามารถทำงานใช้หนี้ได้หมด เหยื่อที่ทำงานเกี่ยวกับทางเพศมักถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี ในลักษณะถูกนายจ้างจัดให้ขายบริการทางเพศเพื่อแลกกับค่าจ้าง แต่เหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกบังคับขายบริการทางเพศแลกกับยาเสพติด และมีเหยื่อบางส่วนถูกบังคับขายบริการทางเพศแม้สภาพร่างกายไม่พร้อมหรือเจ็บป่วย ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อในด้านเพศ อายุ 14 ปี

“หนูเห็นหญิงไทยคนหนึ่ง ถูกหลอกเหมือนกัน แต่เขาถูกวางยาสลบ ไม่ได้เล่นยาเหมือนหนู วันนั้นเขาเป็นประจำเดือนแต่ไอ้พวกแมงตามันบังคับ สอดลูกไก่ให้รับแขก ที่นั่นเขาเรียกตาลี๊ด เป็นโพน สำหรับดูดซับเลือดไว้ แต่หนูรับแขกเสร็จมันก็ให้ คุบองอาหาร แต่หนูเอาไปแลกยา พวกที่ทำงานด้วยกัน ก็มีหลายคนที่ดีดยา”

ส่วนเหยื่อที่ทำงานในด้านแรงงาน เหยื่อที่ถูกนำเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายมักถูกเอาเปรียบค่าจ้างแรงงาน ในลักษณะถูกนายจ้างจัดให้ทำงานเกินกว่าเวลาที่กำหนดในสัญญาหรือทำงานควบกับงานอื่นที่ไม่มีในข้อตกลงโดยไม่ได้รับค่าจ้างแรงงานเพิ่มเติม ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ ที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง มักถูกบังคับใช้แรงงานโดยทารุณกตขี ในลักษณะถูกข่มขู่จะทำร้ายร่างกายและถูกทำร้ายร่างกาย บังคับให้ทำงานหนักโดยไม่มีเวลาพักผ่อน และแม้เจ็บป่วย โดยไม่ได้รับค่าจ้างแรงงาน ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนไทยที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง อายุ 47 ปี

“ไต่กั๊งกับคนคุมคนงานมันบังคับให้ลู่กับเพื่อนทำงานหนักจนไม่รู้ว่เวลาไหนเป็นกลางวันกลางคืน วันหนึ่งได้นอน 4 ชั่วโมงเพราะอีก 4 ชั่วโมงต้องกู้ อวนขึ้นและคัดเลือกปลา เมื่อเอาอวนลงก็ต้องนั่งเย็บ อวนอีกปากหนึ่งเพื่อให้ทันเอาอวนอีกปากขึ้น เป็น อย่างนี้ทั้งวันทั้งคืน และกินข้าววันหนึ่ง 2 ครั้ง หกโมง เช้ากับห้าโมงเย็น”

นายจ้างมักใช้การจำหน่ายเหยื่อต่อให้นายจ้างอื่น รวมทั้งใช้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางบางส่วนที่มีหน้าที่ในการควบคุมคนต่างชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1 เหยื่อส่วนใหญ่มิได้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติจากการทำงานกับนายจ้างในประเทศปลายทางเท่านั้น ส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อระหว่างเดินทาง ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่เดินทางเข้าประเทศปลายทาง

โดยถูกกฎหมาย ตกเป็นเหยื่อจากการถูกนายหน้า ค้ามนุษย์หลอกลวงเกี่ยวกับเอกสารเดินทางที่ทำให้มี สถานภาพผิดกฎหมายภายหลัง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นข้าม ชาติต้องตกอยู่ในสถานภาพที่เสียเปรียบนายจ้าง ตก อยู่ใต้บังคับของนายจ้าง เนื่องจากต้องพึ่งพานายจ้าง ในการหลบซ่อนไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุม ส่วนผู้ที่มีเอกสารเดินทางติดตัว ก็มักถูกนายจ้างหลอกลวง ยึดเอกสาร จึงไม่กล้าออกนอกที่พักหรือที่ทำงาน ทำให้ตกอยู่ในสภาพเหมือนอยู่ใต้บังคับ ต้องถูกนาย หน้าค้ามนุษย์ขูดรีดเงินค่าเดินทางและค่าเอกสาร เดินทาง ซึ่งครบองค์ประกอบการตกเป็นเหยื่อการค้า มนุษย์ข้ามชาติจากการถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ กระทำ ควบคุม และแสวงหาประโยชน์ เช่นเดียวกัน กับเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ ที่ส่วนใหญ่ถูก นักค้ามนุษย์ข้ามชาติลักพาตัว ถูกข่มขู่จะทำร้ายร่างกายและมีบางส่วนถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติดในกรณีเหยื่อ ที่ติดสิ่งเสพติด และมีบางส่วนถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง ระหว่างพำนักชั่วคราว ถูกแสวงหาประโยชน์โดยถูก ลักเอาหรือบังคับเอาเงิน/ทรัพย์สินติดตัวระหว่าง เดินทาง ดังนั้นการอธิบายการค้ามนุษย์ข้ามชาติตาม พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้า มนุษย์ ฯ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ที่มุ่งเน้นอธิบายการค้ามนุษย์ โดยยึดตามวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหาประโยชน์ จากผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติในถิ่นหรือประเทศปลายทางนั้น จึงไม่ครอบคลุมกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อ ระหว่างย้ายถิ่นข้ามชาติก่อนถึงถิ่นใหม่หรือประเทศ ปลายทาง จึงควรกำหนดการลักลอบนำพาคนเข้า เมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งการนำพาโดยใช้ช่องทางที่ ผิดกฎหมายและไม่ได้มีการดำเนินเอกสารเดินทาง และใช้ช่องทางที่ถูกกฎหมายโดยใช้เอกสารเดินทาง ที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติมีสถานภาพผิดกฎหมายใน ภายหลัง เป็นการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ทั้งในกฎหมาย ระหว่างประเทศ (พิธีสาร ฯ) และเพิ่มเติมในกฎหมาย

ในประเทศ (พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปราม ฯ) ที่ผู้ลักลอบนำพาคนเข้าเมืองหรือนายหน้าค้ามนุษย์ต้องได้รับโทษในอัตราเดียวกับนักค้า ซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่า และผู้ที่ถูกลักลอบนำพาเข้าเมืองก็เป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ต้องได้รับการทดแทนค่าเสียหายตามกฎหมายเช่นเดียวกันกับผู้เสียหายในคดีที่เกี่ยวข้องการค้ามนุษย์ข้ามชาติ แทนการถูกเนรเทศในทันที

อีกทั้ง เจ้าหน้าที่รัฐของไทยควรประสานข้อมูลกับประเทศปลายทางที่สำคัญในการย้ายถิ่นข้ามชาติของคนไทย เพื่อตรวจสอบและยืนยันบุคคลป้องกันการใช้อเอกสารเดินทางปลอมเข้าประเทศปลายทาง ส่วนผู้ที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยใช้ช่องทางที่ผิดกฎหมาย มักถูกขายต่อให้นายหน้าค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนหรือติดกับทะเล รัฐบาลไทยควรเพิ่มมาตรการในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่ที่ติดกับทะเล ให้ช่วยสอดส่องผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นนายหน้าค้ามนุษย์ โดยประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากวางแผนหรือรู้เห็นเป็นใจในการนำพาคนไทยออกจากประเทศไทยโดยใช้ช่องทางที่ผิดกฎหมาย

2. เหยื่อส่วนใหญ่มักถูกนายหน้าค้ามนุษย์และนายจ้างแสวงหาประโยชน์โดยถูกขูดรีดค่าเดินทาง ค่าหัว และค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายภายหลังในกรณีเหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ซึ่งการขูดรีดดังกล่าวทำให้เหยื่อตกเป็นหนี้สินนายหน้าค้ามนุษย์และนายจ้าง ต้องยอมทำงานหนักเพื่อชดใช้หนี้ ทำให้ตกอยู่ในสภาพที่ถูกบังคับให้ทำงาน ซึ่งแม้การถูกแสวงหาประโยชน์โดยการถูกขูดรีดดังกล่าวจะไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างทำงานกับนายจ้างหรือไม่ชัดเจนดังเช่นการถูกแสวงหาประโยชน์จากการทำงานที่เกี่ยวข้องเพศหรือแรงงานอื่นก็ตาม แต่การที่เหยื่อต้องตกอยู่ในสภาพถูกบังคับให้ทำงานหนักเพื่อใช้หนี้สิน ประกอบกับการถูกนายจ้างข่มขู่และมีบางส่วนถูกทำร้ายร่างกาย ทำให้เหยื่อไม่สามารถเลือกกระทำ

การใด ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างเสรีเหมือนลูกจ้างอื่นทั่วไป เหยื่อจึงเสมือนหนึ่งตกเป็นทาสของนายจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสากลต่อต้านความเป็นทาส [7] ที่ระบุถึง แรงงานที่ติดหนี้จากการถูกบังคับให้ทำงานหนักเพื่อใช้หนี้ที่เกิดจากกลโกงโดยได้รับค่าตอบแทนเพียงอาหารพอยังชีพและที่พัก ทำให้ไม่มีทางที่จะใช้หนี้ได้หมด ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าทาสยุคใหม่ (New Forms of Slavery) ดังนั้น เหยื่อที่ถูกขูดรีดค่าเดินทาง และค่าหัว รวมทั้งค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพผิดกฎหมายในภายหลัง จึงเป็นการถูกแสวงหาประโยชน์ ในลักษณะถูกเอาเป็นทาสหรือเสมือนเป็นทาส จึงควรกำหนดให้การถูกขูดรีดค่าเดินทาง และค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในภายหลัง เป็นการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบหนึ่งของการถูกเอาเป็นทาสหรือเสมือนเป็นทาส ดังเช่นกับการถูกขูดรีดหรือถูกเอาเป็นทาสหรือเสมือนเป็นทาสจากการทำงานกับนายจ้างในประเทศปลายทาง ตามที่พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ ฯ และ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฯ ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

1. Trafficking in Persons Report in Thailand BE 2553 (2010) (Tier 2 Watch List). Retrieved on 3 October 2010, from <http://www.notforsale.in.th/autopagev4/files/PWyjvVtFri123450.pdf>.Thai.
2. The Prime Minister's Office. 2004. Human trafficking (policy, plan/law and related measure). Bangkok: The Prime Minister's Office. Thai.
3. Prevention and suppression of human trafficking Act B.E. 2551 (2008). Thai.
4. Maxwell, JA. 1992. Understanding reliability and validity in qualitative research. Harward Educational Review, 62 (3): 279-300.

5. Patton, MQ. 1990. Qualitative evaluation and Research Methods. (2nded.) California: SAGE Publications.
6. McMillan, JH., and Schumacher, S. 1997. Research in education: A conceptual introduction (4th ed.). New York: Longman.
7. Anti Slavery International. 2003. The migration - trafficking nexus: Combating trafficking through the protection of migrants' human rights